

ข้อมูลพื้นฐาน

โครงการขยายผลโครงการหลวงผาแตก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา

ผู้ใหญ่บ้านผาแตก ได้ทำหนังสือลงวันที่ 10 เมษายน 2548 ถึงศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่หลอด เรื่องขอขยายพื้นที่งานส่งเสริมอาชีพเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรหมู่บ้านผาแตกมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตโดยขอให้ทางศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่หลอด เข้าไปช่วยเหลือในการขยายงานส่งเสริมอาชีพให้แก่เกษตรกรหมู่บ้านผาแตก เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

หัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่หลอด ได้ทำหนังสือถึง หัวหน้าฝ่ายพัฒนา มูลนิธิโครงการหลวง ลงวันที่ 22 เมษายน 2548 เรื่อง ขออนุมัติขยายงานส่งเสริมอาชีพเกษตรกรไปหมู่บ้านผาแตก โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจาก



ราษฎรหมู่บ้านผาแตกประกอบอาชีพทำนา หาของป่า และจักสาน ซึ่งเป็นอาชีพที่ขึ้นอยู่กับฤดูกาล และเป็ยดเป็ยนธรรมชาติ ทำให้มีฐานะความเป็นอยู่ยากจน ไม่มีรายได้ที่แน่นอน ศูนย์แม่หลอด มีความเห็นในเบื้องต้นว่า ควรขยายงานส่งเสริมไปที่หมู่บ้านผาแตก โดยเน้นการส่งเสริมพืชผักเป็นหลัก และควรร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทำการพัฒนาที่ดินเพื่อให้มีสภาพที่พร้อมจะทำการส่งเสริมต่อไป ซึ่งหัวหน้าฝ่ายพัฒนาได้เสนอแนะให้นำเรื่องนี้เสนอให้คณะทำงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่หลอดพิจารณาถึงความจำเป็นของเกษตรกร รวมทั้งปัญหาที่ตั้งหมู่บ้านว่าอยู่ในขอบเขตพื้นที่ ป่าสงวนหรือเขตอุทยานแห่งชาติ

สภาพทั่วไป

ขนาดที่ตั้ง

หมู่บ้านผาแตกก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่แตง โซน C (ป่าอนุรักษ์) และอยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 2 มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 680 เมตร มีระยะทางจากตัวเมืองเชียงใหม่ถึงศูนย์แม่หลอด 61 กิโลเมตร และถึงหมู่บ้านรวม 64 กิโลเมตรใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 15 นาที โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	บ้านแม่เจ็ย
ทิศใต้	ติดต่อ	บ้านป่าเป่า
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	บ้านผาแต่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	บ้านแม่หลอดเหนือ

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของบ้านผาแตก มีลักษณะเป็นบริเวณเชิงเขาและมีที่ว่างระหว่างหุบเขาสำหรับการปลูกพืชและทำนาทำไร่

ลักษณะดิน

ลักษณะดินในพื้นที่เป็นดินประเภท Reddish Brown Laterite เนื้อดินร่วนซุย เป็นดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำและอากาศดี จัดเป็นดินที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์



ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศจัดอยู่ในเขตอากาศอบอุ่นและมีฝนปานกลาง โดยมีอุณหภูมิสูงสุด 30 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 16 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิเฉลี่ย 23 องศาเซลเซียส และมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,400 มิลลิเมตรต่อปี

แหล่งน้ำที่สำคัญของโครงการขยายผลโครงการหลวงผาแตก

แหล่งน้ำธรรมชาติ

พื้นที่โครงการฯ อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 2 แหล่งน้ำธรรมชาติ คือ น้ำแมริม น้ำแม่หลอด ไหลผ่านในหมู่บ้าน



แหล่งน้ำที่ก่อสร้าง

โดยทางกรมทรัพยากรน้ำได้เข้าไปสำรวจแหล่งน้ำ และได้วางแผนก่อสร้างฝายน้ำล้น ในน้ำแมริม จำนวน 1 แห่ง ในปีงบประมาณ 2551-2552



ป่าไม้

พื้นที่บ้านผาแตกอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่แตง อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ โซน C

การคมนาคม

ระยะทางจากตัวเมืองเชียงใหม่ถึงบ้านผาแตก 64 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 1 ชั่วโมง 30 นาที สภาพถนนเข้าหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง



โครงสร้างพื้นฐาน

ไฟฟ้ามีใช้ครบทุกครัวเรือน มีโทรศัพท์เป็นระบบ pin phone จำนวน 2 แห่ง และมีประปาภูเขาใช้ในการอุปโภคบริโภค



สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ประชากร

ชื่อหมู่บ้าน/หย่อมบ้าน	หมู่ที่	เผ่า	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ครอบครัว	จำนวนประชากร		
					ชาย	หญิง	รวม
บ้านผาแตก	10	กะเหรี่ยง	41	43	87	75	162
รวม			41	43	87	75	162

ผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชนบ้านผาแตก ประกอบด้วย นายนิคม ฐปเทียน ผู้ใหญ่บ้าน นายบรรณ มุลหน่อ สมาชิก อบต. และผู้นำกลุ่มต่างๆ ได้แก่ หมอพื้นบ้าน คือ นางป้อ บุญปิ่น, นางวาง มุลหน่อ ด้านสมุนไพรพื้นบ้านคือ นายเลื่อน มุลหน่อ, นายปอน มุลหน่อ และนายแดง สิงห์แก้ว, ด้านการนวดแผนโบราณ คือ นายณู โดงเย็น ด้าน

งานทอดผ้า คือ นางกาญจนา มูลหน่อ, นางมะลิ ดียะ, นางวัฒนา สะโนวิท และนายแก้ว สะโนวิท, ด้านงานจักสาน คือ นายดี ดียะ และ นายชอน มูลหน่อ

การศึกษา

ราษฎรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนบ้านปางฮ่าง สาขาบ้านผาแตก มีส่วนน้อยที่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา และในระดับสูงอื่นๆ

การสาธารณสุข

การให้บริการด้านสาธารณสุข บ้านผาแตก ไม่มีสถานอนามัยในหมู่บ้าน เมื่อเจ็บป่วยจะไปรักษาที่สถานอนามัยตำบลสบเปิง ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้าน 10 กิโลเมตร หรือโรงพยาบาลในอำเภอและจังหวัด ทั้งนี้ ราษฎรส่วนหนึ่งขาดความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ไม่ถูกสุขลักษณะ



การประกอบอาชีพ

ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา ทำไร่หมุนเวียน ปลูกกล้วย ลิ้นจี่ เป็นต้นอาชีพรอง ได้แก่ เลี้ยงโค และหาของป่าขายตามฤดูกาล โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 1,094,90 ไร่ 86 แปลง



รายได้

ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยปีละ 10,000 บาทต่อครัวเรือน

การถือครองที่ดิน

เกษตรกรในพื้นที่บ้านผาแตก มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 27 ไร่ต่อครัวเรือน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การถือครองที่ดินของราษฎรโดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่แตง มีเกษตรกรเข้าไปใช้พื้นที่ทั้งหมด จำนวน 58 ราย 86 แปลง คิดเป็นพื้นที่จำนวน 1,094.90 ไร่ โดยส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำนา ไร่หมุนเวียน ปลูกกล้วย และลิ้นจี่

แหล่งเงินทุน

แหล่งเงินทุนของประชากรบ้านผาแตก ส่วนใหญ่มาจากกองทุนหมู่บ้านและกู้จากเอกชน

การรวมกลุ่มของเกษตรกร

ประชากรบ้านผาแตกมีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทางด้านสังคม ได้แก่ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสมุนไพรรวม กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มธนาคารข้าว และกลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น

ผลผลิตทางการเกษตร

ได้แก่ ข้าวไร่, ข้าวนาดำ, ข้าวโพด, ไม้ผล เช่น กล้วย, ลิ้นจี่, เงาะ และลำไย กาแฟอราบิก้า การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค, สุกร และของป่า เช่น หน่อไม้และเห็ด

แหล่งท่องเที่ยว

ในหมู่บ้านผาแตก มีจุดแวะพักของนักท่องเที่ยว (Home stay) และมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่บริเวณใกล้เคียง ได้แก่ สถานีวิจัยโครงการหลวงแม่หลอด, น้ำตกหมอกฟ้า และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย

ปัญหา อุปสรรค และศักยภาพของชุมชนบ้านผาแตก

ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาของหมู่บ้านผาแตกแบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้
ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา ประชาชนทำการเกษตรในลักษณะไร่หมุนเวียน โดยปลูกข้าว เป็นหลัก ผลผลิตข้าวต่ำ ไม่เพียงพอต่อการบริโภค, มีการปลูกพืชหลากหลายแต่ไม่ชัดเจนว่าอะไรที่เหมาะสม ควรคัดเลือก ขาดการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมและต่อเนื่องจากหน่วยงาน

ความต้องการ อยากมีอาชีพการเกษตรที่มั่นคง ต้องการให้เพิ่มผลผลิตข้าวและส่งเสริมการปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และมีตลาดรองรับผลผลิต เช่น การทำแปลงรวมในบริเวณที่ประชาชน สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากแปลงของเกษตรกรอยู่กระจัดกระจายและห่างไกลกัน มีปัญหาเรื่องระบบน้ำใช้

ด้านสังคม

ปัญหา ประชาชนมีฐานะยากจนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ประชาชนส่วนหนึ่งออกไปรับจ้างในเมือง ส่งผลทำให้แรงงานในการประกอบอาชีพการเกษตรลดลง พื้นที่ทำการเกษตรและที่อยู่อาศัยไม่มีเอกสารสิทธิ์, มีหนี้สิน และขาดการสื่อสาร ทำให้ขาดความสามัคคีกัน มีปัญหาโรงเรียนมีสภาพชำรุด ขาดการซ่อมบำรุง และขาดหน่วยงานด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน

ความต้องการ ความรู้และการส่งเสริมการดำเนินชีวิต โดยยึดแนวเศรษฐกิจพอเพียง, ให้ผู้รู้ในชุมชนถ่ายทอดภูมิปัญญาเดิมกลับสู่คนรุ่นใหม่ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม การพัฒนาส่งเสริมความรู้ด้านสาธารณสุข การพัฒนาสร้างจิตสำนึกแก่สมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน และส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว

ด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยพื้นฐาน

ปัญหา ที่อาศัยทำกินของราษฎรไม่มีความชัดเจน เกษตรกรบางรายตกหล่น พื้นที่ส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนมือเป็นนายทุน, ยังมีการตัดป่า เพื่อทำไร่หมุนเวียน มีการชะล้างพังทลายของหน้าดิน แหล่งน้ำธรรมชาติยังไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตรได้เต็มที่, น้ำสำหรับอุปโภค บริโภค ไม่เพียงพอสำหรับใช้ตลอดปีและไม่สะอาด เนื่องจากขาดระบบส่งน้ำและเก็บน้ำและระบบทำความสะอาด ฝ่ายกั้นน้ำและถนนเข้าสู่หมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง เสียหายมาในช่วงฤดูฝน ทำให้การดำเนินทางเข้าถึงและขนส่งผลผลิตลำบาก

ความต้องการ การสำรวจและวางแผนการใช้ที่ดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการการใช้น้ำของชุมชน การปรับปรุงบำรุงดิน โดยส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์จากมูลโค

ศักยภาพของการพัฒนา

พื้นที่บ้านผาแตกมีสภาพป่าไม้ แหล่งน้ำและดินค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นชุมชนกะเหรี่ยงที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย แต่เนื่องจากขาดความรู้ในการทำการเกษตร โดยการปลูกข้าวโพดและข้าวไร่ ทำให้พื้นที่ทำการเกษตรมีปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดินได้ง่าย ถึงแม้จะมีการเลี้ยงโคแต่ก็ยังไม่มีการนำมูลโคไปใช้เป็นปุ๋ยอย่างจริงจัง ประกอบกับเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เมือง และเป็นเส้นทางผ่านของนักท่องเที่ยว จึงมีการเปลี่ยนมือผู้ถือครองที่ดินเป็นบุคคลภายนอก ดังนั้นหากไม่มีการเข้าไปควบคุมการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และการส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพแล้ว ก็ทำให้ชุมชนบ้านผาแตก ไม่เข้มแข็ง ในระยะที่ผ่านมาเกษตรกรบ้านผาแตกได้เรียนรู้การปลูกผักและการเลี้ยงสัตว์ เช่น กระต่าย และไก่ จากองค์ความรู้ของ

โครงการหลวงก็สามารถผลิตได้ดี จึงมีศักยภาพที่จะปรับการทำงานเกษตรให้ดีขึ้นได้ เช่น การปรับปรุงพันธุ์และการ
เขตกรรม ข้าวไร่ ไม้ผล และพืชผัก รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ในลักษณะการเกษตรแบบผสมผสาน ตลอดจน การส่งเสริมให้
ดำเนินชีวิต โดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง



คำสั่งจังหวัดเชียงใหม่

เลขที่ 1927/2549

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงาน โครงการขยายผลโครงการหลวงในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

เพื่อให้การดำเนินงานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงในการพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขาและฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร โดยการนำองค์ความรู้จากโครงการหลวงไปปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง จึงแต่งตั้งคณะทำงานโครงการขยายผลโครงการหลวงในพื้นที่ผาแตกและป่าเป๋ อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ ดังต่อไปนี้

1. โครงการขยายผลโครงการหลวงผาแตกและป่าเป๋ อำเภอมะแม่ง

- | | |
|--|----------------|
| (1) นายอำเภอมะแม่ง | ประธานคณะทำงาน |
| (2) ผู้แทนศูนย์ปฏิบัติการพัฒนาที่ดิน โครงการหลวง | คณะทำงาน |
| (3) ผู้แทนสำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค 1 | คณะทำงาน |
| (4) ผู้แทนศูนย์ทรัพยากรน้ำบาดาล ภาค 6 | คณะทำงาน |
| (5) ผู้แทนโครงการชลประทานจังหวัดเชียงใหม่ | คณะทำงาน |
| (6) ผู้แทนศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเชียงใหม่ | คณะทำงาน |
| (7) ผู้แทนศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 13 | คณะทำงาน |
| (8) ผู้แทนสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ | คณะทำงาน |
| (9) เกษตรอำเภอมะแม่ง | คณะทำงาน |
| (10) ปศุสัตว์อำเภอมะแม่ง | คณะทำงาน |
| (11) พัฒนาการอำเภอมะแม่ง | คณะทำงาน |
| (12) สาธารณสุขอำเภอมะแม่ง | คณะทำงาน |
| (13) หัวหน้าหน่วยพิทักษ์อุทยานคอยสุเทพ-ปุย ที่ 5
(น้ำตกหมอกฟ้า) | คณะทำงาน |
| (14) หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำแม่ฮาว | คณะทำงาน |
| (15) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสบเป็ง | คณะทำงาน |
| (16) กำนันตำบลสบเป็ง | คณะทำงาน |

- | | |
|--|--------------------------|
| (17) กำนันตำบลป่าแป๋ | คณะทำงาน |
| (18) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลสบเปิง | คณะทำงาน |
| (19) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 – 13 ตำบลป่าแป๋ | คณะทำงาน |
| (20) หัวหน้าสถานีวิจัยโครงการหลวงแม่หลอด | คณะทำงาน |
| (21) เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) | คณะทำงานและ
เลขานุการ |

โดยให้คณะทำงานมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

- 1) จัดทำแผนบูรณาการ โครงการและแผนปฏิบัติงานประจำปีของโครงการขยายผลโครงการหลวงแต่ละพื้นที่
- 2) สนับสนุนและติดตามการปฏิบัติงานตามแผนงานและแผนปฏิบัติงานประจำปีที่ได้กำหนดไว้
- 3) รายงานความก้าวหน้าผลการปฏิบัติงาน ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการแก้ไขให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ โดยผ่านสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- 4) ดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับงานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2550

(นายวิชัย ศรีขวัญ)

ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ปฏิบัติงาน

นายวิชัย	ปัตถมสิงห์ไชย	ผู้อำนวยการโครงการขยายผลโครงการหลวงผาแตก
นายวินัย	สุขสำราญ	ผู้จัดการกลุ่มโครงการขยายผลโครงการหลวงผาแตก
นายชัยเมฆ	จិនะ	เจ้าหน้าที่ประสานงานสนามโครงการขยายผลโครงการหลวงผาแตก

